

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 6 1 7 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Četrtek, 2. junij 2016 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese naliveo pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 40 nalog izbirnega tipa. Vsak pravičen odgovor je vreden 1 točko.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpišujte **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravičen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravičen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 3 prazne.

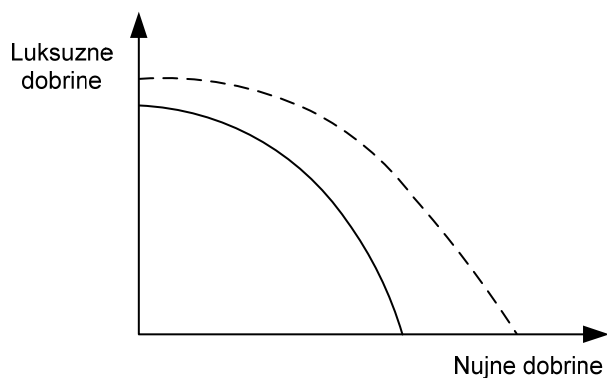

1. Z ekonomskim problemom se srečujejo v vseh gospodarstvih
  - A razen v državah, ki so članice Evropske unije.
  - B z zelo nizkim BDP na prebivalca.
  - C ne glede na višino BDP.
  - D z nerazvitim tržnim mehanizmom.

2. O družbeni delitvi dela govorimo, ko
  - A poteka delitev dela med zaposlenimi v proizvodnem procesu.
  - B se proizvodi razdelijo med vse člane družbe.
  - C poteka delitev dela med podjetji v državi.
  - D poteka delitev dela med državo in gospodinjstvi oz. posamezniki.

3. Podjetja najbolje uresničujejo splošno načelo racionalnosti, če
  - A s čim manjšimi stroški dosežejo čim večji prihodek.
  - B z danimi stroški dosežejo čim večji prihodek.
  - C čim večji prihodek dosežejo s čim nižjimi stroški.
  - D dani prihodek dosežejo s čim višjimi stroški.

4. Vzporedni premik premice cene v levo (navzdol) je lahko posledica
  - A zvišanja dohodka potrošnika.
  - B neenakomernega znižanja cen dobrin.
  - C znižanja cene ene izmed dobrin.
  - D enakomernega zvišanja cen obeh dobrin.

5. Alternativni strošek proizvodnje dodatne količine nujnih dobrin je
  - A žrtvovana količina luksuznih dobrin, ki jih potrošniki v Grandiji ne bodo mogli kupiti.
  - B povečanje dohodka proizvajalcev nujnih dobrin zaradi večje proizvodnje.
  - C izguba dohodka proizvajalcev luksuznih dobrin, katerih proizvodnja se bo zmanjšala.
  - D žrtvovana količina luksuznih dobrin, ki se jim bo morala država Grandija odpovedati zaradi dodatne proizvodnje nujnih dobrin.

6. Slika prikazuje transformacijsko krivuljo države Garnije.

Vrisani premik krivulje je posledica

- A neenakomernega zvišanja cen nujnih in luksuznih dobrin.
 B neenakomernega zvišanja proizvodnih stroškov v proizvodnji nujnih in luksuznih dobrin.
 C intenzivnega tehnološkega napredka, ki je vplival na neenakomerno povečanje proizvodnje nujnih in luksuznih dobrin.
 D neenakomernega povečanja uvoza nujnih in luksuznih dobrin.
7. V preglednici so podjetja glede na dejavnost, ki jo opravljajo, razvrščena v primarne, sekundarne in terciarne dejavnosti.

Vrstica	Primarne dejavnosti	Sekundarne dejavnosti	Terciarne dejavnosti
1	Vrtnarstvo Orhideja, d. o. o.	Frizerski salon Lea, s. p.	Tiskarna Ozimek, d. o. o.
2	Proizvodnja oblačil Moda M, d. o. o.	Gorenje, d. d.	Zavarovalnica Triglav, d. d.
3	Rudnik Velenje, d. d.	Kozmetični salon Ada, d. o. o.	Banka Celje, d. d.
4	Kmetija Knez, s. p.	Revoz, d. d., Novo mesto	Nova Ljubljanska banka, d. d.

Pravilno razvrstitev podjetij prikazuje vrstica

- A 1.
 B 2.
 C 3.
 D 4.

8. Podjetje doseže rastoče donose takrat, ko se
- A obseg proizvedenih izdelkov poveča bolj kakor obseg dodatno vloženih proizvodnih dejavnikov.
  - B obseg proizvedenih izdelkov poveča manj kakor obseg dodatno vloženih proizvodnih dejavnikov.
  - C obseg proizvedenih izdelkov poveča enako kakor obseg dodatno vloženih proizvodnih dejavnikov.
  - D obseg proizvedenih izdelkov ne spremeni, obseg vloženih proizvodnih dejavnikov pa se poveča.

9. V preglednici so prikazani celotni stroški podjetja ŽIMA, d. o. o.

Količina izdelkov (Q)	Celotni stroški (TC)
0	100
1	140
2	200
3	300
4	460

Analizirajte podatke in ugotovite obseg proizvodnje (Q), pri katerem ima podjetje ŽIMA, d. o. o., **najnižje** povprečne spremenljive (variabilne) stroške.

- A 1
  - B 2
  - C 3
  - D 4
10. Kmetija Sončica se ukvarja z ekološko pridelavo zelenjave in sadja. V najemu ima 10 hektarov obdelovalne zemlje.

Preglednica prikazuje celotni produkt (pridelek) zelenjave in sadja glede na število delavcev.

Število delavcev	Celotni produkt (pridelek) v tonah
0	0
1	4
2	7
3	9
4	10
5	10

Analizirajte podatke in ugotovite, katera od navedenih trditev je pravilna.

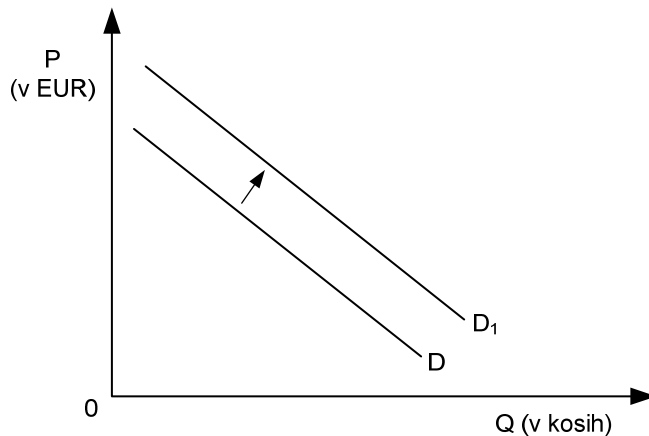
- A Povprečni pridelek (produkt) na delavca je bil največji pri zaposlitvi dveh delavcev.
- B Pridelek na hektar obdelovalne zemlje je pri zaposlitvi dveh delavcev znašal 0,7 tone.
- C Pridelek na hektar obdelovalne zemlje je pri zaposlitvi dveh delavcev znašal 3,5 tone.
- D Pridelek zelenjave in sadja se je pri zaposlitvi tretjega delavca povečal za 3 tone.

11. Trg kot mehanizem povezovanja proizvodnje in potrošnje uresničuje alokativno funkcijo
- A z razdeljevanjem dohodkov proizvajalcem glede na uspešnost proizvodnje in prodaje.
  - B z nadzorom proizvajalcev in določanjem potrošne izbire potrošnikov.
  - C s spodbujanjem tekmovanja med proizvajalci in potrošniki za doseganje dobrih rezultatov za celotno družbo.
  - D s preusmerjanjem proizvodnih dejavnikov v proizvodnjo dobrin, po katerih potrošniki najbolj povprašujejo.
12. Stopnja tržne konkurence določa večje število dejavnikov, zlasti
- A velikost trga, oblika konkurence in intervencija države.
  - B število kupcev, stopnja razlikovanja blaga in neracionalnost ravnanja osebkov.
  - C število kupcev in prodajalcev, stopnja razlikovanja blaga, stopnja mobilnosti proizvodnih dejavnikov in racionalnost ravnanja tržnih osebkov.
  - D oblika razdelitve, vrsta proizvodnje in načini menjave.
13. Splošni zakon povpraševanja pove, da
- A najboljša izbira nakupa dveh dobrin omogoča doseči najvišjo raven zadovoljstva.
  - B se ob povečevanju potrošnih izdatkov in nespremenjenem dohodku znižuje raven zadovoljstva potrošnikov.
  - C je potrošnik najbolj zadovoljen z nakupom kakovostnega blaga.
  - D se obseg povpraševanja po določenem blagu na danem trgu in v danem obdobju, *ceteris paribus*, spreminja v nasprotni smeri od cene tega blaga.
14. Koefficient cenovne elastičnosti povpraševanja po maturantskem izletu v Črno goro je $-1,18$. Če se cena maturantskega izleta v Črno goro zviša za 10 %, se obseg povpraševanja po tem maturantskem izletu
- A zmanjša za 1,18 EUR.
  - B zmanjša za 1,8 %.
  - C zmanjša za 11,8 %.
  - D poveča za 1,18-krat.

15. Slika prikazuje trg mobilnih telefonov.

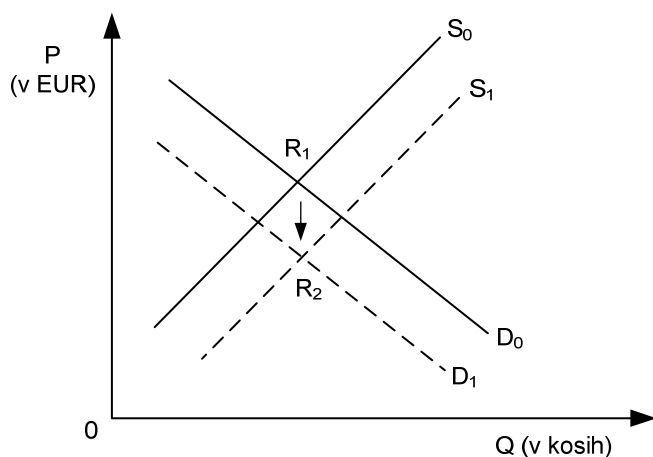

Premik krivulje D v D_1 je posledica

- A zmanjšanja intenzivnosti potreb po mobilnih telefonih.
  - B višjih denarnih dohodkov prebivalstva.
  - C podražitve mobilnih telefonov.
  - D povečanja stroškov v proizvodnji mobilnih telefonov.
16. Za tržno ponudbo je značilno, da
- A so ponudniki pripravljeni ponuditi več blaga pri višji ceni tega blaga, *ceteris paribus*.
  - B dosežejo vsi ponudniki na trgu blaga ekstra dobiček.
  - C je seštevek vseh individualnih povpraševanj pri posameznih ravneh cen.
  - D prikaže vse možne kombinacije dela in kapitala za ponudbo določene količine dobrin.
17. Proizvajalci lesenih zabojčkov za sadje so prodali 400 zabojčkov po ceni 1,80 EUR. S tržno raziskavo so ugotovili, da znaša koeficient cenovne elastičnosti ponudbe lesenih zabojčkov za sadje 2,1. V danih razmerah so proizvajalci pripravljeni prodati 500 zabojčkov po ceni
- A 1,00 EUR.
  - B 1,50 EUR.
  - C 2,00 EUR.
  - D 2,50 EUR.

18. Slika prikazuje trg tablic. Sprememba tržnega ravnotežja iz R_1 v R_2 je posledica

- A znižanja cene tablic zaradi plačila davkov od dobička in povečanja potreb po tablicah.
- B znižanja cene prenosnih računalnikov in zvišanja plač razvojnim inženirjem pri proizvodnji tablic.
- C povečanja potreb prebivalstva in zvišanja cene kapitala pri izdelavi tablic.
- D zmanjšanja denarnega dohodka potrošnikov in znižanja proizvodnih stroškov pri izdelavi tablic.
19. V oligopolu podjetja sodelujejo pri tržnem nastopu tako, da sporazumno omejijo obseg proizvodnje in dosežejo višjo ceno blaga na trgu. Ta poslovna strategija se imenuje
- A strategija izločitve.
- B strategija dominacije.
- C strategija dogovarjanja.
- D strategija prevlade.
20. Monopolist proizvaja optimalni obseg proizvodnje takrat, ko je
- A mejni dohodek enak mejnim stroškom.
- B povprečni strošek enak mejnim stroškom.
- C mejni dohodek enak ceni blaga.
- D povprečni variabilni strošek enak ceni blaga.

21. Reproduktivno funkcijo deleža pri razdelitvi najbolje opisuje izjava:
- A Delež posameznika omogoča uspešnost poslovanja in izbiro med proizvodi, obrati, trgi.
  - B Delež zagotavlja obstoj proizvajalcev in njihovih družin na ravni, primerni razvitosti družbe.
  - C Razmerja med deleži v razdelitvi proizvajalca spodbujajo k pospešenemu sodelovanju v proizvodnji.
  - D Delež pri razdelitvi pospešuje zbiranje prihrankov in njihove naložbe v razvoj podjetij.
22. Podjetnik, ki si je za eno leto izposodil 300.000 EUR, je moral plačati 7.500 EUR obresti. Tržna obrestna mera je
- A 0,25 %.
  - B 0,4 %.
  - C 2,5 %.
  - D 4 %.
23. V podjetju Omega, d. d., ki ima 100.000 EUR osnovnega kapitala, proizvajajo otroška kolesa. V letu 2014 so proizvedli 1.150 otroških koles, ki so jih prodali po 130 EUR za kos. Pri proizvodnji so imeli stroške v višini 135.700 EUR. V podjetju Omega, d. d., so v tem letu ustvarili
- A na vsako prodano otroško kolo 12 EUR dobička.
  - B 13.600 EUR dobička.
  - C izgubo v višini 86.200 EUR.
  - D dobiček v višini 149.500 EUR.
24. V reproduktivno potrošnjo uvrščamo
- A del proizvodov, ki gre neposredno v potrošnjo.
  - B del proizvodov, ki so v vlogi proizvodnih sredstev in so namenjeni uporabi v naslednjem proizvodnem procesu.
  - C potrošnjo države (vojska, policija, državna uprava).
  - D potrošnjo, v kateri se zadovoljujejo širše potrebe prebivalstva (zdravstvo, šolstvo, kultura itd.).
25. V državi Grandiji je bila v letu 2015 realna obrestna mera 0,5 %. To pomeni, da
- A je bila v tem letu stopnja inflacije za 0,5 % višja od nominalne obrestne mere.
  - B je bila nominalna obrestna mera višja od stopnje inflacije.
  - C je bila nominalna obrestna mera nižja od stopnje inflacije.
  - D so se pri 3-odstotni nominalni obrestni meri cene znižale za 2,5 %.

26. Delnica je
- A dolžniški vrednostni papir, s katerim se podjetje zaveže, da bo delničarju vrnilo vplačana sredstva z vnaprej določenim donosom.
  - B dolžniški vrednostni papir, ki daje delničarju pravico sodelovanja v upravljanju in zmeraj zagotovljen fiksni donos v obliki dividende.
  - C lastniški vrednostni papir, s katerim postane kupec (delničar) solastnik podjetja.
  - D lastniški vrednostni papir, ki prinaša lastniku rento.
27. Če podjetnik zniža ceno blaga, da bi pritegnil kupce, povečal prodajo in izrinil konkurente s trga, in se konkurenti odzovejo tako, da tudi sami pocenijo blago (pogosto pod njegovo ceno),
- A to pripelje do cenovne vojne.
  - B take cene imenujemo klirinške.
  - C lahko pride do menedžerske revolucije.
  - D to imenujemo kartelni dogovor.
28. Fiskalno krizo države blaginje lahko vlada učinkovito premaga, če
- A ob znatnem zmanjšanju prihodkov dodatno poveča odhodke za socialo.
  - B poveča socialno in ekonomsko vlogo države.
  - C podpržavi ključna zasebna podjetja.
  - D racionalizira državni sektor.
29. Druga industrijska revolucija je proti koncu 19. stoletja prinesla pomembne gospodarske učinke. Katere?
- A Nove tehnologije so omogočile proizvodnjo v velikem obsegu in zniževanje stroškov na enoto proizvodnje.
  - B Prevladujejo mala in srednja podjetja v proizvodnji, ki so izjemno prilagodljiva.
  - C Znanost in proizvodnja se tesno povezujeta v enovit proces, predvsem z navzočnostjo države.
  - D Hitro se uveljavljajo stroji naproti prejšnji pretežno ročni, obrtniški proizvodnji.

30. Hidria, d. d., se uvršča med vodilne evropske in svetovne korporacije za klimatizacijo zgradb in avtomobilske tehnologije. Zavezana je k razvoju inovacij, s katerimi prispeva k višji kakovosti življenja glede ugodja bivanja v prostoru in zelene mobilnosti. Hidria, d. d., zaposluje 2.600 ljudi v sedemnajstih družbah po vsem svetu. Svoje izdelke prodaja v 80 državah sveta, največ v: Sloveniji, Nemčiji, Franciji, na Madžarskem, Veliki Britaniji, na Danskem in Italiji.

(Vir: povzeto po <http://si.hidria.com/si/mediji/hidria/>. Pridobljeno: 27. 12. 2014.)

Analiza opisa podjetja Hidria, d. d., potrjuje, da je to transnacionalna korporacija, z izjavo:

- A »Svoje izdelke prodaja v 80 državah sveta, največ v: Sloveniji, Nemčiji, Franciji, na Madžarskem, Veliki Britaniji, na Danskem in Italiji.«
- B »Hidria, d. d., se uvršča med vodilne evropske in svetovne korporacije za klimatizacijo zgradb in avtomobilske tehnologije.«
- C »Zavezana je k razvoju inovacij, s katerimi prispeva k višji kakovosti življenja glede ugodja bivanja v prostoru in zelene mobilnosti.«
- D »Hidria, d. d., zaposluje 2.600 ljudi v sedemnajstih družbah po vsem svetu.«
31. BNP (bruto nacionalni proizvod) Slovenije leta 2014 je
- A tržna vrednost vseh končnih proizvodov in storitev, proizvedenih v Sloveniji v tem letu.
- B tržna vrednost vseh končnih proizvodov in storitev, proizvedenih s proizvodnimi dejavniki v lasti slovenskih državljanov.
- C tržna vrednost vseh končnih proizvodov in storitev, proizvedenih v Sloveniji s proizvodnimi dejavniki v lasti slovenskih državljanov.
- D tržna vrednost vseh končnih proizvodov in storitev, proizvedenih v državah Evropske unije s proizvodnimi dejavniki v lasti slovenskih državljanov.
32. V državi Ledoniji se je v letu 2014 realni BDP povečal za 3,5 %, cene pa so se v tem letu zvišale za 2,9 %. Nominalna rast BDP je znašala
- A 0,6 %.
- B 1,2 %.
- C 6,4 %.
- D 6,5 %.

33. V preglednici so podatki o naravnem gibanju števila prebivalcev države Narnije v letu 2014.

Število umrlih	45.560
Stopnja mortalitete	8 ‰
Stopnja naravne rasti	1 ‰

Analizirajte podatke in ugotovite število živorojenih oseb v letu 2014 v državi Narniji.

- A 4.556 oseb.
  - B 5.695 oseb.
  - C 51.255 oseb.
  - D 56.950 oseb.
34. Neto investicije pomenijo
- A naložbe v obnavljanje obstoječih proizvodnih dejavnikov.
  - B naložbe zaradi nadomeščanja izrabljenih osnovnih sredstev.
  - C naložbe v nove proizvodne dejavnike.
  - D naložbe v vzdrževanje obstoječih zmogljivosti in nove proizvodne dejavnike.
35. Alokativna funkcija fiskalne politike je v tem, da država
- A financira javne dobrine in storitve, ki jih ni mogoče zagotoviti tržno.
  - B skrbi za enakomernejšo porazdelitev dohodkov in bogastva.
  - C zagotavlja visoko stopnjo izkoriščenosti proizvodnih dejavnikov.
  - D zagotavlja pravičnejšo porazdelitev dohodkov in stabilno raven cen.
36. Med investicijske odhodke uvrščamo
- A odhodke (izdatke) za nakup osnovnih sredstev in opreme ter subvencije podjetjem.
  - B odhodke za nakup blaga in storitev za potrebe javnega sektorja.
  - C odhodke za investicijske namene, ki ne povečujejo realno premoženja države.
  - D odhodke za investicijske namene, razen za nakup vojaške opreme, orožja in gradnjo vojaških objektov.

37. Centralna banka države Darnije je leta 2014 znižala temeljno obrestno mero za 0,5 odstotne točke. Razmislite in ugotovite, kateri izmed navedenih razlogov je bil najverjetnejši povod za tako ukrepanje centralne banke.
- A Recesija – centralna banka je z znižanjem temeljne obrestne mere želela omogočiti cenejše zadolževanje, povečanje potrošnje, večje investicije in s tem proizvodnjo ter BDP.
  - B Inflacija – centralna banka je želela zmanjšati osebno in državno potrošnjo ter s tem ustaviti rast cen.
  - C Pretirana rast javnofinančnega primanjkljaja – centralna banka je želela zmanjšati javno in zasebno potrošnjo ter s tem zagotoviti zdržnost javnih financ.
  - D Proračunski primanjkljaj – centralna banka je želela zmanjšati potrošnjo in s tem proračunske prihodke.
38. Prodaja patentov, licenc in blagovnih znamk je kot postavka plačilne bilance prikazana v
- A trgovinski bilanci.
  - B bilanci storitev.
  - C kapitalnem računu.
  - D finančnem računu.
39. Delež servisiranja dolga v državi Garniji je leta 2014 znašal 15 odstotkov, kar pomeni, da
- A je morala Garnija leta 2014 vrniti tujini 15 % vrednosti zunanjega dolga.
  - B se je zunanji dolg Garnije leta 2014 povečal za 15 %.
  - C je delež celotnega zunanjega dolga Garnije leta 2014 znašal 15 % BDP.
  - D je morala leta 2014 Garnija 15 % vrednosti izvoza blaga in storitev nameniti za odplačilo glavnice in obresti.
40. Evropski socialni sklad
- A daje pomoč regijam, ki najbolj zaostajajo v razvoju.
  - B je namenjen izvajanju skupne kmetijske politike.
  - C je namenjen boju proti brezposelnosti.
  - D je namenjen ohranjanju in povečevanju delovnih mest, financiranju lokalnih razvojnih projektov in infrastrukture ter razvoju malih in srednjih podjetij.

Prazna stran

M 1 6 1 7 0 1 1 1 1 5

Prazna stran

Prazna stran